

A természet katedrálisában

Paál László kiállítása

NÁTYI RÓBERT

Bozsó Gyűjtemény, Kecskemét, 2018. VIII. 26-ig

A Bozsó Gyűjtemény a tavalyi sikeres Szinyei Merse Pál – *A természet bűvöletében* című kiállítást folytatva a magyar festészet jeleseinak munkásságát bemutató sorozat újabb állomásához érkezett. Idén májustól a mindössze 33 esztendőit élt Paál László (1846–1879) 23 festménye látható a kecskeméti kiállítóterben, kiegészítve Gustave Courbet és Jules Dupré egy-egy festményével.

Paál tevékenységének lázas munkában eltelt időszaka az 1864-ben Bécsben megkezdett tanulmányaitól csaknem kizárólag külföldi állomásokhoz köthető, így az itthoni festészetre életében alig lehetett hatással. Kevés számú műve maradt fenn, amit jól szemléltet, hogy a festő halálának hetvenötödik évfordulóján a Szépművészeti Múzeumban szervezett tárlat rendezője, Bényi László összegyűjtötte az akkor hazánkban nyilvántartott valamennyi alkotását, amely mindösszesen ötven festményt és négy rajzot jelentett. Szinte sorsszerű, hogy a halála után majd negyedszázaddal megrendezett első jelentős hazai bemutatkozásán, 1902-ben a Nemzeti Szalon kiállítótermeiben tűz ütött ki, mely öt alkotását izzó hamuvá porlasztotta, további hét képe

pedig súlyosan megrongálódott. Az utóbbi negyedszázadban a műkereskedelemnek is köszönhetően több eddig ismeretlen vagy csak reprodukciók alapján számon tartott festménye került a szakmai érdeklődés fókuszába, melyek közül jó néhányal találkozhatunk a Klapka-ház tereiben.

A 20. század első évtizedétől fogva – az eltérő történeti fejlődésű időszakok és a velük együtt fellépő különböző ideológiák gyakori változásai ellenére – Paál Lászlót a magyar tájfestészet egyik legnagyobb alakjaként tartották számon. Röpke pályáján végig a természet, annak is csupán bizonyos, a festő számára jelentéssel bíró szegmensei: a síkvidékek mozdulatlanul terpeszkedő végtelen terei, a mocsaras lapályok borongós romantikája, illetve a hatalmas erdőségek tragikus fensége bilincseltek le képzeletét. Mindezt olyan bensőségesen, szenzibilis beleérző képességgel tudta megragadni, hogy a magyar piktúrában talán csak Mednyánszky László sajátosan szimbolizáló tájfestészetét tekinthetjük méltó rokonának. Paálnál a keresetlenül őszinte, pátoszmentes fogalmazás az ünnepélyes, a drámai regisztereket is sejtető monumentalitással párosulva utánozhatatlan előadómódot hozott létre.

Legfontosabb művei a barbizoni erdőben születtek, de a plein air festők évtizedek alatt kialakított festői repertoárja számára csak a pontosabb kifejezés külső eszközévé vált, amivel párhuzamosan egy nehezen körülírható immanens tartalom lett sajátosságukká. Bármennyire a látvány valós visszaadására törekedett, festészetét mégis egyfajta távolságtartás jellemzi, ahol minden olyan elem hiányzik, amely a couleur locale felidézését tűznél ki célul. Művészete voltaképpen abszolút egyetemes volt, így a 19. századi hazai tájképi toposzoktól jóformán teljesen mentes életművet tudott létrehozni. Ezt támasztják alá témaválasztásai és bécsi, düsseldorfi, párizsi, barbizoni tanulmányai is. Legkorábbi honi témájú vásznai, például a bemutatott *Magyarországi erdőrésztlet* vagy a *Mocsaras táj* is inkább mesterének, a bécsi akadémia népszerű tájkép- és történelmi festőjének, Albrecht Zimmermannak befolyásáról tanúskodnak, mintsem a magyarországi romantikus tájfestészet problémaköreit járnák körül.

A kecskeméti kiállítás rámutat arra a váratlan és meglepően gyorsan lejátszódó stílári változásra, melyre a festő néhány esztendő leforgása alatt jutott. A bécsi évek szabatos rajzra építő, előkészítő tanulmányokon alapuló akadémista modorát már a Munkácsy hívására a düsseldorfi akadémiaira érkezett alkotónak sikerült

PAÁL LÁSZLÓ:
Nyírfatanulmány,
1876 körül,
olaj, vászon,
92×72,5 cm
Magyar Nemzeti Galéria

Foto: Magyar Nemzeti Galéria

PAÁL LÁSZLÓ: *A párizsi erődítések környéke*, 1874, olaj, vászon, 34x55,5 cm
Magyar Nemzeti Galéria

levetkőznie. Az 1870-es és a következő évi szünetidőben a hollandiai Beilenben töltött tanulmányúton készült képek – *Faluvége*, *Tájkép (Fasor tehennel)*, *Felhős táj* – előadásmódja egyre szabadabbá, oldottabbá vált. A *Naplementén* már érzékelhető a tájképfestés közbeni barangolások alatt a festőt ért közvetlen benyomások, spontán impulzusok az élmény hevületében történő, lendületes rögzítésének az igénye.

1873 tavaszától Munkácsy többszöri unszolására végre a régóta áhított Párizsba utazott, de végül is a barbizoni erdőben találta meg a céljainak leginkább megfelelő motívumot. A művész rövid életében ritka, elmélyült alkotókorszak következett. A hetek és hónapok szenvedélyes munkával teltek, mintha érezte volna, hogy versenyt fut a kíméletlenül fogyó idővel. A tárlat gerincét az ekkor készült festmények teszik ki. Együtt tanulmányozhatjuk az oeuvre egyik leglíraibb vásznától, *A párizsi erődítések környékétől* a barbizoni rengeteg (*Erdő belseje*, *Erdő mélye*) intim, meghitt részleteit idéző, csaknem zenei alliterációkat ébresztő ábrázolásain át (*Rőzszeszedés*) az alkotó pillanatnyi hangulatait szeizmográfként jelző látomásokig a fontos műveket. Ebben az egységben Courbet *Hauteville-i cédrusának*, továbbá Dupré *Tanya (Major mellett)* című munkájának köszönhetően összevethetjük Paál működését a Barbizonban alkotó kortársaiéval.

A harmadik részben mintegy összegzésként kísérlet történik a festő stílusfejlődésének bemutatására. A famatuzsálemekről készült realista tanulmányok mellett külön érdemes kiemelni a több szempontból is

figyelemfelkeltő, befejezetlen vagy félbehagyott műveket. Ilyen *Az Úton* című, 1870–71-ben készült kompozíció, melyen még az előrajznak és előfestésnek jutott főszerep, de az alkotó fokozatosan áttért a folszerű festői eljárásra. Az olyan Fontainebleau-ban készült képek, mint a *Fények az erdőben*, illetve az *Erdő napsütésben*, fontos bepillantást engednek alkotói módszerébe, hiszen 1875-től, a párizsi modern törekvések, elsősorban az impresszionista festők működésének eredményeképpen oldottabb, folszerűbb modellálást kezdett alkalmazni. Ez a megoldás elősegíti a fény- és árnyékeffektusok hitelesebb rögzítését, de továbbra sem tesz engedelményeket a pillanatnyiság illúziójának. A *Természet katedrálisában* című tárlat alapján fogalmat alkothatunk 19. századi tájképfestészetünk egyik legjelentősebb mesterének a barbizoniak körében betöltött különleges helyéről, s a kortársak között egyedülálló törekvéseibe is betekintést nyerhetünk.

Fotó: Walter Péter

PAÁL LÁSZLÓ: *Faluvége*, 1871, olaj, vászon, 51x87 cm
magángyűjtemény

Paál

A TERMÉSZET
KATEDRÁLISÁBAN

PAÁL LÁSZLÓ (1846-1879) FESTŐMŰVÉSZ KIÁLLÍTÁSA
BOZSÓ GYŰJTEMÉNY • KECSKEMÉT, Klapka utca 34.

2018. AUGUSZTUS 26-IG

WWW.BOZSO.NET

Főtámogató:

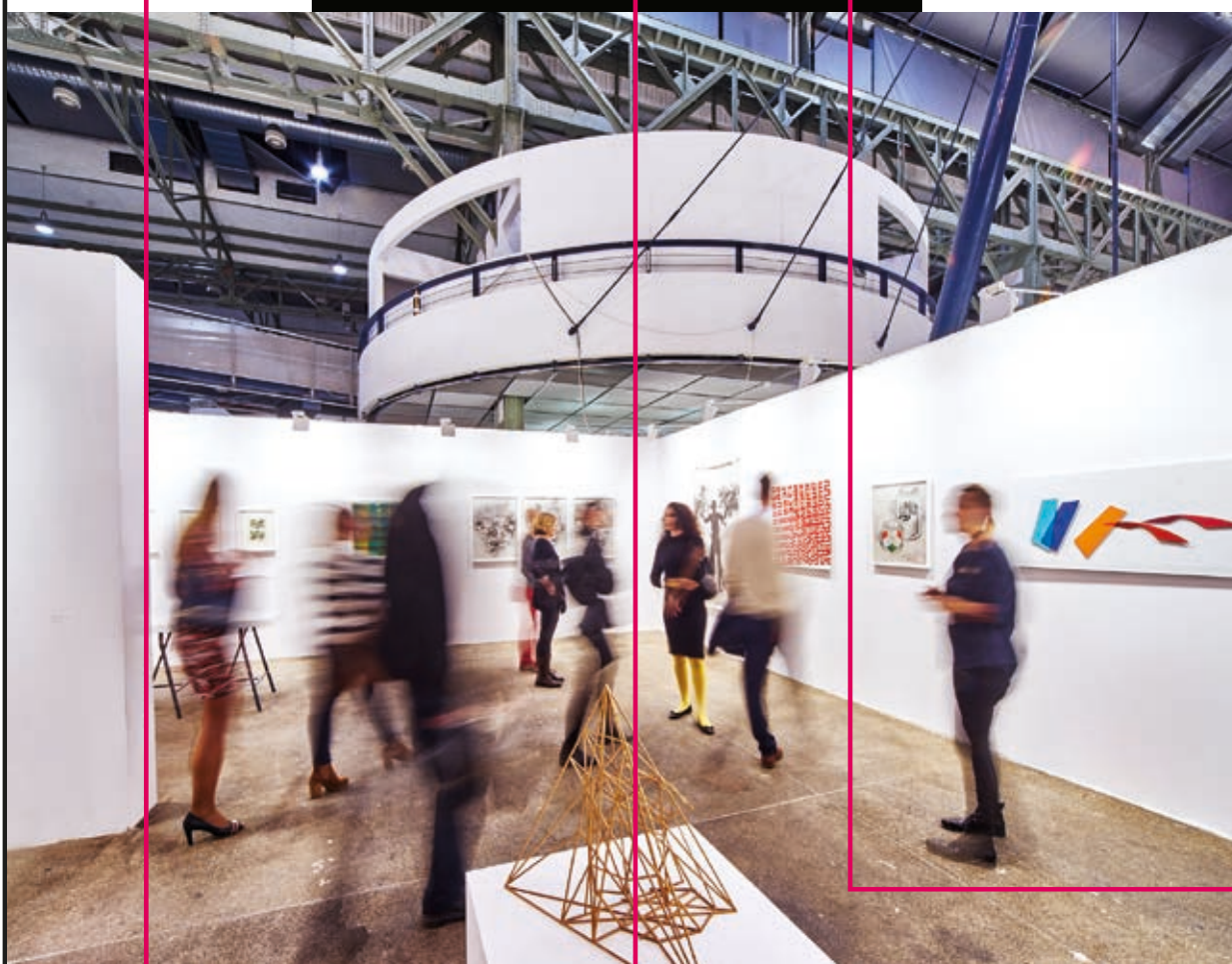

A kiállítás
támogatói:

ART MARKET | BUDAPEST

NEMZETKÖZI KORTÁS
KÉPZŐMŰVÉSZETI VÁSÁR

www.artmarketbudapest.hu
www.facebook.com/ArtMarketBudapest

2018. OKTÓBER 11-14.
MILLENÁRIS, BUDAPEST